

Libië: Operatie *Unified Protector* – Marine

RALF OTTO

Korvetkapitein SBH Ralf Otto heeft het commando gevoerd over twee mijnenjagers, nam deel aan verscheidene buitenlandse operaties tussen 91 en 06 aan boord van mijnenjagers, het steunship *Zinnia* en fregatten. Hij werkte in Canada en Nederland. Nu leidt hij de sectie Operaties binnen de Directie Bestuursondersteuning van de Marinecomponent te Evere.

Deux chasseurs de mines belges, le BNS Narcis et le BNS Lobelia, ont participé à l'opération Unified Protector devant les côtes libyennes. Ils ont surveillé les voies de communication maritimes, ont déminé les approches des ports libyens et ont contribué à l'élaboration de la situation globale maritime de la coalition. Grâce à leur présence, l'aide humanitaire a pu être fournie et les activités économiques dans ces ports ont pu reprendre. Cet article identifie les leçons maritimes de cette opération reconnues par les chefs des marines européennes.

Vijf dagen na de regeringsbeslissing tot deelname aan de operatie *Unified Protector* controleerde de Belgische mijnenjager BNS *Narcis*, samen met zeventien andere oorlogsbodems, het wapenembargo net buiten de Libische territoriale wateren. Het waren de eerste, militaire middelen die we in internationale wateren dicht bij de conflicthaard positioneerden, klaar om meteen van rol te veranderen of er één bij te nemen. Ze leverden de nodige flexibiliteit voor, tijdens en na het conflict, waardoor de politieke besluitvormers in staat waren om acties te ondernemen op het tijdstip van hun keuze zonder verlies van de agenda. De schepen ondersteunden de evacuatie van landgenoten en rechthebbenden, ving een deel van de bootvluchtelingen op, voerden aanvallen uit op land, vooral in de beginperiode van het conflict om de luchtverdediging van Khaddafi uit te schakelen en het vliegverbod af te dwingen met maritieme vliegtuigen, controleerden tijdens het conflict de aanvoerroutes op wapensmokkel, ontmijnden aanlooproutes van de havens tijdens en na het conflict, escorteerden schepen met noodhulp, boden ontmoetingsfaciliteiten voor diplomatieke assistentie aan

de Nationale Overgangsraad en als enige de mogelijkheid om zoek- en reddingsacties uit te voeren in vijandelijk gebied.

28

Dergelijke flexibiliteit boden ook de twee Belgische mijnenjagers. BNS *Narcis* schakelde zonder enige aanpassing over van een trainingsopdracht naar operationele inzet door onmiddellijk na het politieke besluit tot inzet aan te vangen met de transit naar de Libische kust en BNS *Lobelia* sloot op zijn terugreis aan bij het permanente mijnenbestrijdingseskader van de NAVO, en dit vooraleer de thuishaven aan te lopen. Beide mijnenjagers wisselden geregeld van rol tijdens het conflict. Het switchen van mijnenbestrijding naar embargocontrole en deelname aan de opbouw van het maritieme beeld (*maritime situational awareness*) en omgekeerd, verliep zonder tijdverlies en zonder een haven aan te doen. Dat mijnenbestrijding als klassieke capaciteit nodig blijft, bewijst het aandeel van de mijnenbestrijding in dit conflict. Het mijnenvrij maken van de aanlooproutes naar de Libische havens opende de aanvoer van hulpgoederen en liet het heropstarten van de economische activiteiten in die havens toe.

De Europese Marinechefs (*Chiefs of European Navies-CHENS*) delen naast het voorgaande ook de volgende, maritieme lessen die we in drie thema's verdelen. Het eerste is het grote belang van maritieme verbindingsofficieren (*liaison officers*) om de maritieme expertise in de joint staven degelijk in te vullen, het tweede betreft de interoperabiliteit en de laatste het voortzettingsvermogen. We sluiten het artikel af met de belangrijkste vaststellingen vanuit de Belgische Marine.

De maritieme middelen bleken vaak verkeerd gebruikt en onderbenut tijdens de operatie. Dit kwam vooral door gebrek aan kennis van en ervaring met de maritieme mogelijkheden binnen de *joint* (intermachten) staven; dit zijn de samengevoegde staven van ten minste twee verschillende krijgsmachtdelen (land, lucht en zee). In de diverse staven die de aansturing verzekerden voor de operatie *Unified Protector* was de marine niet of ondervertegenwoordigd. De complexe commando- en controleketen voor hedendaagse operaties bewijst het belang van competente en ervaren verbindingsofficieren om een brug te slaan tussen de coalitie en nationale commandostructuren en om accuraat en tijdig de gezamenlijke staf te adviseren. Ze moeten betrokken worden in de opzet van alle operaties om expertise in elke discipline te verzekeren. Daartoe moeten deze verbindingsofficieren zich kunnen inleven in de doelstellingen en het volle vertrouwen van hun maritieme commandant en staf genieten. Bijkomend dient het ontwikkelingsproces van de richtlijnen voor toewijzing van doelen (*Targeting Directive*) meer rekening te houden met de maritieme werkelijkheid om



Mijnenjacht voor de Libische Kust.

de volledige waaier aan maritieme middelen te benutten. Dit kan men verwezenlijken door een geschikte, maritieme aanwezigheid binnen de structuur en in het beslissingsproces van de commandant van de luchtcomponent (ACC) te borgen. Zo beveelt een eerste brief van de Europese Marinechefs een maritieme vertegenwoordiging aan binnen het Luchtcommando Ramstein, als mogelijk onderdeel van de hervorming van de NAVO-commandostructuur met een duidelijke link naar het Maritiem Commando Northwood.

Het tweede thema dat we aansnijden, is de interoperabiliteit, zowel op het vlak van de voorbereiding, aan de deelname aan de operationele integratietraining, als van

de gemeenschappelijke doctrine. Interoperabiliteit begint bij de voorbereiding van het materieel dat moet voldoen aan gemeenschappelijke normen. Hiervoor beantwoorden onze marinesystemen aan de NAVO-standaarden. Om samen te kunnen opereren, moet men ook samen trainen. Onze mijnenjagers nemen hiervoor deel aan het permanente mijnenbestrijdingseskader van de NAVO. Het laatste luik slaat op het hebben van een gemeenschappelijke doctrine. De maritieme NAVO-doctrine voor operaties in het hogere geweldspectrum staat sinds de Koude Oorlog op punt, maar de doctrines voor het gemeenschappelijk uitvoeren van evacuatieoperaties en dergelijke, staan in de kinderschoenen. Er bestaan nationale doctrines, maar deze zijn (nog) niet internationaal afgestemd op elkaar.

Door jarenlange, gezamenlijke training en uitvoering van operaties met een set gemeenschappelijke procedures, behaalden de maritieme eenheden ter plaatse op een zeer korte tijd een zeer hoge mate van samenwerking. Zo konden onze mijnenjagers op zee brandstof laden of medische steun ontvangen van schepen die niet tot hun eigen taakgroep behoorden. Ook de inzet van een Nederlands team voor mijnenbestrijding in ondiepe wateren (*Very Shallow*

Water team-VSW) voor Misurata aan boord van de Belgische mijnenjager *Narcis* is een bewijs van doorgedreven interoperabiliteit.

30

Iedereen erkent het belang van interoperabiliteit tussen de naties, dat zelfs toeneemt in tijden van beperkte, financiële middelen.

Het derde thema dat we behandelen, is het voortzettingsvermogen. Deze operatie toonde de noodzaak aan om ondersteuning op zee te waarborgen en plaatste de uitdagingen in het daglicht om permanent een contingent maritieme capaciteiten op zee te houden. Het meerverbruik van munitie, de schaarste aan maritieme tankers en het beperkte aantal havens in het operatiegebied rekten de logistieke trein voor bepaalde, deelnemende naties tot het uiterste. Ondanks de permanente NAVO-eskaders met organieke steunschepen, waren deze niet altijd beschikbaar door de diverse nationale standpunten om al dan niet hun middelen ter beschikking te stellen voor de operatie *Unified Protector*. Solidariteit blijft een mooie, maar tegelijk moeilijk realiseerbare gedachte. Ook onze mijnenjagers, vooral BNS *Narcis*, ondervonden het gebrek aan aangepaste steunschepen (ook voor medische verzorging) voor de mijnenbestrijdingscapaciteit ter plaatse. Dit had meerdere, lange transittijden naar de haven en langere tijden buiten de operatiezone tot gevolg waardoor een groter aantal schepen van hetzelfde type ingezet moest worden om de vereiste continuïteit in het operatietoneel te



Boordjournaal van BNS *Labeitia*

Lancering van *Seafox* voor identificatie en eventuele vernietiging van een "mogelijke mijn".

waarborgen. Logistieke steunschepen verhogen de efficiëntie van de gespecialiseerde schepen. De vernieuwingsprojecten van de verouderde steunelementen verliezen te vaak het pleit in nationale besparingsrondes, maar ook in slagkracht (aantal gespecialiseerde platformen) blijft ons voortzettingsvermogen gestaag verminderen. Ons commando- en logistiek steunschip voor mijnenbestrijdingsvaartuigen, BNS *Godetia*, dateert van 1965. In de toekomst moeten we de verhouding slagkracht en voortzetting opnieuw op elkaar afstemmen, niet alleen op nationaal, maar zeker ook in een internationaal kader, zoals de permanente gestructureerde samenwerking binnen de EU, waarbij de beschikbaarheid van de middelen gegarandeerd moet worden. Vermeldenswaardig is de *Belgisch-Nederlandse Samenwerking* waarbij een Belgische, technische ploeg ook de Nederlandse mijnenjager in deze operatie ondersteunde, aangezien België voor het operationele en structurele onderhoud van de mijnenbestrijdingscapaciteit van beide landen de verantwoordelijke natie is.

De belangrijkste vaststelling die we gemaakt hebben, is dat de Belgische Marine, samen met de Nederlandse, in de huidige internationale context over onmisbare troeven beschikt. De gezamenlijk acties van de Belgische en Nederlandse mijnenjagers, aangevuld met het Nederlandse VSW-team (mijnenbestrijding in ondiepe wateren) en de Belgische technische ploeg, bewijzen de efficiëntie en de relevantie van dit binationale samenwerkingsverband. Beide landen delen belangrijke, maritieme belangen die ze door een bewuste en gecoördineerde integratie op een soevereine wijze kunnen beschermen. Dankzij deze samenwerking is België in staat om in een complex internationaal kader maritieme middelen doeltreffend te ontplooiën ter ondersteuning van de veiligheid en welvaart van een regio.

België heeft door de operationele inzet met beperkte militaire middelen, de F-16's en de mijnenjagers, blijk gegeven van internationale solidariteit en leverde aldus een betekenisvolle bijdrage. Om dit te kunnen blijven doen in de toekomst, zullen we wellicht nog meer internationaal moeten samenwerken, niet enkel op het gebied van de opleiding en de training, maar ook bij de verwerving van de nodige (maritieme) middelen. Solidariteit en samenwerking zijn in de huidige context meer dan ooit vereist.

□